

Baptista Teológiai Akadémia
A gyülekezetplántálás bibliai alapjai c. tantárgy
Előadó: Várady Endre

Balogh Péter
II. évfolyam

**Egy jelenkori gyülekezet létrejöttének vizsgálata
a bibliai gyülekezetalapítási modellek fényében**

Székesfehérvár, 2010

Tartalom

A gyülekezetválasztás szempontja	1
A Magyarországi Keresztyén Testvérgyülekezetek keletkezése	1
A növekedés objektív és szubjektív tényezői	2
A Miskolci Keresztyén Testvérgyülekezet keletkezése	4
A bibliai gyülekezetalapítási modellek és az MKTGY	5
A megpróbáltatások időszaka	7
Összegzés.....	7
Felhasznált irodalom.....	8

A gyülekezetválasztás szempontja

Dolgozatomban a Miskolci Keresztyén Testvérgyülekezet kialakulását vizsgálom. Ebben a gyülekezetben éltem és szolgáltam 10 éven át, azonban néhány éve távoli városba költöztünk családommal, így valamelyest kívülálló szemmel is rálátok a gyülekezet életére, növekedésük tendenciáira.

Az országosan mintegy ezer tagot számláló Testvérgyülekezetek közel 100 éves múltra tekinthetnek vissza. A Magyarországi Keresztyén Testvérgyülekezetek néven bejegyzett egyház több közösséget jelöl, azonban az egyes gyülekezetek önállóak, így adódnak közöttük különbségek is.

A Magyarországi Keresztyén Testvérgyülekezetek keletkezése

A 19. század hitéleti ébredése nyomán az angol ill. német gyökerű testvéri mozgalmak számos gyülekezetet, bibliaiskolát és egyéb szervezetet alapítottak Európa szerte. A Magyarországi Testvérgyülekezetek is ápoltak külföldi kapcsolatokat – különösen a kezdeti időkben –, azonban a gyülekezetalapítás nem egy másik ország külmissziója volt, hanem egy egyszerű imádkozó csoporttal indult.

„Schimert Gusztáv főorvos, egy kalaposmester, Pesti János lakásán bibliaórákat tartott, az 1910-es évektől kezdődően. „Keresztyén Testvérközösség”-nek nevezték magukat. Rövid ideje ismerték egymást a professzorral, ennek ellenére felmerült az első lehetőség a közös munkálkodásra.”¹ – Ezekkel a szavakkal idézi fel gyülekezettörténeti tanulmányában Nagy Ágoston az első mozzanatot, amely a Magyarországi Keresztyén Testvérgyülekezetek létrejöttéhez vezetett. A későbbiekben négy éven át Kiss Ferenc professzor anatómia-intézeti dolgozószobájában voltak az összejövetelek.

1923-ban csatlakozott egy majdani igehirdető, Berliner Hugó is az alakuló közösséghez. Az ő érkezése után hangzott el Kiss professzor emlékezetes mondata: „Most lettünk egy gyülekezet!” Ezután következett a már történelmileg is

¹ Nagy, 4. o.

dokumentált lépés: „1924. július 30-án a budapesti Magyar Királyi Államrendőrség főkapitánya 6358. sz. végzésében vette tudomásul Dr. Schimert Gusztáv és társa azon bejelentését, hogy Kiss Ferenc egyetemi magántanár lakásán (IX. Tűzoltó u. 58. II/70) „Testvérgyülekezet” nevű vallásfelekezet minden vasárnap de. 10 és du. 5 órakor, szerdán pedig du. 7 órakor istentiszteletet tart.”²

Egy gyülekezet sohasem légüres térben jön létre. Kialakulására hatással vannak a körülvevő körülmények, a jelenlévő politikai, társadalmi és még számos emberi tényező. Magyarországon a lelki megújulás hasonló igényekkel jelentkezett a népegyházakon belül és kívül, mint a nyugat-európai országokban. „Alapvetően jellemzi a Keresztyén Testvérgyülekezetek és minden más, kisebb keresztyén közösség keletkezésére, hogy azért jönnek létre, mert egyfajta vákuumot akarnak kitölteni, amit a hagyományos egyházi keret okoz, de kitölteni nem tud.”³

A növekedés objektív és szubjektív tényezői

Annak ellenére, hogy nyilvánvalóan negatív objektív hatásként nehezedett a testvériségre a több évtizedes szólás- és vallásszabadságot korlátozó politika, paradox módon mégis hozzájárult a hitvalló gyülekezetek megerősödéséhez. Az első gyülekezetek életében is jól megfigyelhető az a szellemi törvényszerűség, mely szerint a külső nyomás nem szétzúzza az igaz hit alapjain szerveződött közösségeket, hanem növeli az összetartozást, erősíti a hitet. Az objektív külső nyomás olyan belső szubjektív kohéziót generált a testvérek hitéletében, áldozatkészségében, amely a gyülekezet növekedését segítette. A kipróbált hit – akárcsak az első századi keresztényüldözés idején – hitelessé tette a hívők bizonyágtételét, és igazolták Isten ígéreteit az övéinek adott békességről, örömről.

Az alakuló debreceni Testvérgyülekezet tagjait bebörtönözték (1927-1929), az összejövetelek legalitásáért beadott kérelmet elutasították. Szegeden ugyancsak betiltottak bibliai előadásokat.⁴

² Nagy, 4. o.

³ Benke, 1. o.

⁴ Nagy, 5-8. o.

A Varjas-féle szektáriusok leültek büntetésüket.

Emlékeztet még a debreceni újságolvasó közönség előtt, hogy a debreceni Varjas-féle szektáriusokat, — számszerint tizenkettőt, — a rendőrbíró tiltott gyülekezésért fejenként 10 napi elzárásra és 50 pengő pénzbüntetésre ítélte. Az elítéltek az ítéletet valamennyien megfélebbzték, de hasztalan, mert azt a legfelsőbb fórum is helybenhagyta, úgy, hogy az ítélet most már jogerős. A tizenkét elítélt közül tíz tegnap bevonult a rendőrségre, hogy megkezdje büntetése kitéltését. Jelentkezésükkor feltartották kezeiket és mély meggyőződéssel jelentették ki: „Örömmel ülünk a Krisztus nevében!”

Jogerős lett a Varjas szekta híveinek újabb büntetése

Mint ismeretes, a szektáriusok tiltott gyülekezés miatt csak néhány nappal ezelőtt szabadultak ki a rendőrség fogházából, ahol büntetésüket töltötték le. Az első ítélet után azonban ismét csak besorozták és emiatt új eljárás indult meg ellenük.

A rendőrbírói ítélet, sőt a másodfokú ítélet ellen is fellebbezéssel éltek a belügyminiszterhez, a kitől most jött le az első és másodfokú ítélet jóváhagyása.

Az ítélet szerint engedély nélküli gyülekezés miatt dr. Varjas János orvost 30 napi elzárásra és 100 pengő pénzbüntetésre, Sándor János szabómestert 25 napra és 90 pengőre; Sándor Mariska, Varjas Piroška gyógyszerésznő, Földesi Józsefné, Orszó Lőrincné, Vecsei Nagy Eudréné egyenként 20-40 napi elzárást és 80-80 pengő pénzbüntetést kaptak.

Marozsán Péter, Iklódi Erzsébet, Jós Laura, Marozsán Péterné, Turi Gyuláné egyenként 10 napot és 40 pengő pénzbüntetést kaptak.

Mivel az elítéltek nagyobb része szegény ember, így a pénzbírságot is megfelelő számu napra változtatják át. — Az elítéltek az értesítést néhány napon belül megkapják.

1. kép: Újságcikkek a debreceni bebörtönzésről

Később, a kommunizmus ideológiája (objektív környezet) szintén erősen gátló tényezőként nehezedett a gyülekezetekre. A szubjektív környezetben azonban segítette a kapcsolatépítést, közösség gyakorlását, hogy az emberek kiegyensúlyozottabban, nyugodtabb életritmusban éltek, mint a rendszerváltozás után.

Ellentmondásos módon az objektív környezet gátló hatásaként említhetjük a „keresztény Európa” kulturális örökségét, ami ugyan felbecsülhetetlen érték az általános bibliaismeret elterjedését tekintve, de a 20. századra mindez elvesztette

belső lényegét. Az istenhívő életmód ósdi, idejétmúlt felfogásként él a köztudatban, s ezért nehezen tudja magára felhívni a figyelmet egy növekedni vágyó gyülekezet.

Az objektív környezet segítő tényezőjeként említendő az országban megfigyelhető urbanizáció. Egyre többen költöztek városokba, ahol könnyebben szólíthatóak meg az emberek egy új gyülekezet által, mint az előítéletekkel terhes kistelepüléseken. A városiasodással együtt az emberek iskolázottsága is nőtt, amely táptalajt adott az evangéliumi irodalom mind szélesebb körben való terjesztéséhez. A Magyar Keresztyén Testvérgyülekezetek védőszárnya alatt jött létre az Evangéliumi Kiadó és Iratmisszió, amely pontosan ezt a szükséglet kívánta betölteni.

A keresztyén irodalom terjedése mellett a technika fejlődése is pozitív hatásként szolgálta a gyülekezeti növekedést. Az igehirdetéseket magnókazettára rögzítették, amelyeket sokszorosítva távoli falvakba, idős emberekhez is eljuthatott sok tanítás és bizonyágtétel. Sokszor megesett, hogy Nyékládházán, ahol 11 nőtestvér gyűlt össze éveken át, magnóról hallgattak igehirdetéseket, a miskolci igehirdető férfitestvérek nem tudták őket meglátogatni. Hasonlóan jártak körbe a kazetták és szolgálták a hitben való erősödést, mint Pál apostol körlevelei.

A Miskolci Keresztyén Testvérgyülekezet keletkezése

A Miskolci Keresztyén Testvérgyülekezet (MKTGY) létrejöttéről az alábbi idézet tudósít:

„Varjas Piroska Miskolc főutcáján dolgozott egy gyógyszertárban. Roth Annie és Jászai Margit ekkor még egy spiritiszta csoportba jártak. A gyógyszertárban, Varjas Piroskától hallottak először Jézus Krisztusról, időközben felhagytak korábbi életükkel és megtértek. Roth Annie csípőficamos, krisztushívő, zsidó fényképésznő, aki az 1930-as esztendő elején esténként összejövetelek céljából átalakította, és rendelkezésre bocsátotta a bérelt műtermét. (Miskolc, Horthy Miklós tér 7.) Itt öten-hatan egybegyűltek, imádkoztak és a Bibliát tanulmányozták. Férfiak is csatlakoztak a kis csoporthoz, akik az Ige hirdetésével foglalkoztak. Gyakori vendég volt Vida Sándor, aki igehirdetéseinek kapcsán sok áldásban részesült a kis közösség.

Ungár Aladár testvér először 1933 elején látogatta meg az itteni kis kört. A testvérek aktívan hívogattak az alkalmakra kívül valókat, így további férfiak és nők tértek meg. Ungár Aladár második látogatásakor pedig már zsúfolásig megtelt a terem (...) Később Miskolc lett a „főhadiszállás”, innen járt Ungár Aladár a Bódva völgyébe, Nyíregyházára, Debrecenbe.”⁵

Az elmúlt 80 évben lassuló ütemben ugyan, de folyamatosan növekedett a gyülekezet. Az alkalmi összejöveteli termek és lakószobák után 60 éven át a város központjában béreltek egy termet az összejövetelekhez, majd 1992-ben egy saját imaházat építve új otthonra talált a közösség. A ma mintegy 200 tagú gyülekezet ebben a szintén központi helyen lévő épületben tartja összejöveteleit.

A bibliai gyülekezetalapítási modellek és az MKTGY

A fentebb idézett alapítási történet 3 nőt említ, akiknek hite nyomán született meg az új közösség. Az első talajba hullott magot egy hívő patikus vetette, aki a gyógyszertárban bizonyágot tett két másik nőnek. Ezek az asszonyok korábban spiritiszta csoportba jártak, de miután a gyógyszertárban hallottak Jézus Krisztusról, felhagytak korábbi életükkel, és megtértek. Egyikük fényképésznő volt, aki esténként átalakította és rendelkezésre bocsátotta bérelt műtermét, ahol már öten-hatan is egybegyültek imádkozni és a Bibliát tanulmányozni. Ezután férfiak is csatlakoztak a csoporthoz, akik az Ige hirdetésével foglalkoztak.

A nők ilyen aktív és hűséges részvételét látván adódik a bibliai párhuzam: a filippibeli gyülekezet születése. Európa földjére lépve Pál és munkatársai elsőként nőkkel találkoztak, nekik mondták el az evangéliumot: *„Szombaton kimentünk a városkapun kívülre, egy folyó mellé, ahol tudomásunk szerint imádkozni szoktak. Leültünk, és szóltunk az egybegyült asszonyokhoz. Hallgatott minket egy Lídia nevű istenféltő asszony, egy Thiatírából való bitorárus is, akinek az Úr megnyitotta a szívét, hogy figyeljen arra, amit Pál mond. Amikor pedig házanépével együtt megkeresztelkedett, azt kérte: „Ha úgy látjátok, hogy az Úr híve vagyok, jöjjetek,*

⁵ Nagy, 14-15. o.

szálljatok meg a házamban!” És kérlelt bennünket.” (Apcsel 16,13-15). A folytatásban pedig szintén egy nő, egy jósnő tereli a figyelmet az apostolra.

Gyülekezetünk missziós törekvése azóta is változatlan. Ahogyan két egyszerű asszony beszélget a gyógyszerházzal, vagy bemegy egy vendég a fényképész műtermébe, annak természetességével kell megélnünk, átadnunk a megélt hitünket a környezetünkben élő embereknek. Akárcsak Lídia, a filippibeli bíboráros, legtöbbször mi is egyszerű dolgozó emberek vagyunk, de Isten céllal helyezett mindnyájunkat a város különböző helyeire, a társadalom különféle rétegeibe. Az egyetemes papság elvén így kell hiteles bizonyoságtévként munkálkodnunk Isten országának építésén. „...elődeink nem teljes állású misszionáriusként, nem nagy evangélizációkon, hanem egész egyszerűen munkájuk közben, a hétköznapokban evangélizáltak, azaz végezték missziós feladatukat. Az akkor kommunista rendszer miatt sokszor az állásukat, azaz a további megélhetésüket kockáztatták, amikor bizonyoságot tettek Jézus Krisztusról. Természetesen ez nem zárja ki a teljes állású szolgálatot, a nagylétszámú evangélizációs alkalmakat, de látnunk kell, hogy gyülekezetünk kezdeti növekedése a „hétköznapi” bizonyoságtételek által volt lehetséges.”⁶

A nők szerepe más szempontból is figyelemreméltó. A zsidó hagyományok ismeretében meglepő volt az első gyülekezetekben, de akárcsak a Jézus környezetében is munkálkodó nők aktív szerepe. Ők, akik a zsinagógában is hátrébb szorultak, akik a zsidó vallási életben semmilyen feladatot nem kaptak különösen megbecsültnak érezhették magukat a kereszténység megjelenésével. Jézus sok nőnek adta vissza az önbecsülését meggyógyítva, helyreállítva, elfogadva őket. Számos újdonsága mellett az első gyülekezetek éppen ezért a nők felé különösen jól érezhető szabadságot hoztak: *„Krisztusban tehát nincs zsidó, sem görög, nincs szolga, sem szabad, nincs férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egyek vagytok a Krisztus Jézusban.”* (Gal 3,28). Így sok családban először az asszony tért meg, és rajta keresztül jutott az evangélium a többi családtag felé – ahogyan Lídia példájában is láthattuk.

Természetesen a férfiak szerepe is hangsúlyos. Ahogyan Filippiben az asszonyok Pál igehirdetésére gyűltek össze, az MKTGYP alapító csoportja is azután válhatott igazán gyülekezetté, amikor Isten adott tálentummal rendelkező férfiakat a közösségbe az Ige tanítására, lelki vezetésre.

⁶ Nagy, 16. o.

A megpróbáltatások időszaka

A filippibeli gyülekezet plántálásakor ellenérdekekkel, politikai nyomással is találkozunk: „*Sok ütést mértek rájuk, majd börtönbe vetették őket, és megparancsolták a börtönőrnek, hogy gondosan őrizze őket.*” (Apcsel 16,23). A hatalom által való elnyomásban is találunk párhuzamot az MKTGY növekedése és az említett bibliai példa között.

Az 1960-as években Madarász Lajos lett a gyülekezet vezetője, aki abban az időben matematika-fizika szakos tanárként dolgozott egy középiskolában. „Igehirdetői, gyülekezetvezetői szolgálata és tanári állása az akkori rendszer szerint összeférhetetlen volt, így döntenie kellett, hogy tanár vagy igehirdető lesz. Ő a gyülekezet mellett döntött, így 26 évi tanári pálya után ott kellett hagynia munkahelyét, annak ellenére, hogy megbecsült, szeretett és jó pedagógus volt. Istenre bízva önmagát, családját (hét gyermekét) végezte igehirdetői, vezetői szolgálatát a közösségben és képviselte a gyülekezetet az állam felé.”⁷

A nehézségek azonban – ahogyan a bibliai gyülekezetek esetében is – nem tudtak ártani Isten munkájának. Sőt! Erősödött és növekedett a közösség.

Összegzés

A Pál munkája nyomán alapított filippibeli gyülekezet létrejött sok tekintetben mutat hasonlóságot a vizsgált jelenkori gyülekezet kialakulásával. Noha itt nem egy gyülekezetplántáló munkacsoport érkezett a városba, mégis hasonló az az érdeklődés, ami az igére nyitott asszonyok szívében ébredt. Egy létrejött kisközösség növekedésében nem missziós szervezetek tudnak segíteni igazán, hanem azok a hithű tagok, akik a hétköznapi életükben bizonyosságot tesznek az Úr Jézusról. És ebben a szolgálatban nem tudja őket eltiltani semmilyen külső hatalom.

Sok idő eltelt Pál apostol munkálkodása óta, megváltozott a kultúra, a politika, a gazdasági környezet – mégis azt látjuk, hogy az emberi szív nem változott. Éppúgy szüksége van az elveszett embereknek Isten szabadítására, és éppolyan hatékony eszköz ehhez a gyülekezet, amelyen keresztül ma is munkálkodik Urunk a világban.

⁷ Nagy, 19. o.

Felhasznált irodalom

Biblia, a Magyar Bibliatársulat megbízásából kiadott bibliafordítás. Kálvin János
Kiadó, 2002.

Benke András: A Magyarországi Keresztyén Testvérgyülekezetek. Egyetemi
dolgozat, KREHT, 2008.

Nagy Ágoston: A Miskolci Keresztyén Testvérgyülekezet története. Szakdolgozat,
BTA, 2005.